

Innst. 178 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:20 S (2009–2010)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dåvøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om statlig minstenorm for sosialhjelpssatser for å sikre like gode ytelser over hele landet.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

III

Stortinget ber Regjeringen sikre at forskrift for foreldrebetaling i barnehagen forsterkes ved å stille krav om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.

IV

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

V

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

VI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

VII

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

VIII

Stortinget ber Regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

IX

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

X

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.

XI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å styrke tiltak for barn og unge i større bysamfunn.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 19. november 2009 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 29. januar 2010 følger vedlagt.

Komiteen mottok 3. mars 2010 et korrigeringsbrev fra arbeidsministeren hvor hun blant annet uttalte:

«I brev datert 29.01.2010 om de to representantforslagene står det: 'Regjeringen vil i Revidert nasjonalbudsjett 2010 trekke opp langsiktige føringer for Regjeringens arbeid med fordelingsspørsmål og presentere en bred strategi for å forebygge og bekjempe fattigdom. Strategiene vil bli supplert med tiltak i statsbudsjettet for 2011 og følges opp i de årlige budsjettene i denne stortingsperioden.'

Jeg vil med dette meddele Stortinget at Regjeringen vil omtale Fordelingsutvalgets innstilling, oppsummere høringsuttalelsene og redegjøre for prosessen videre i Revidert nasjonalbudsjett 2010. Fordelingsutvalgets arbeid vil også bli fulgt opp i en stortingsmelding våren 2011 som blir fremmet av Finansdepartementet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 20 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dævøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er behov for en forsterket innsats for å begrense og bekjempe fattigdom, særlig blant barn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter regjeringens mål om et samfunn uten fattigdom og arbeidet for å redusere de økonomiske forskjellene i Norge.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at for å

bekjempe fattigdom og utjevne sosiale og økonomiske forskjeller, kreves det både en langsiktig og kortsiktig innsats. Det må tas grep for å forebygge fattigdom blant nye generasjoner og iverksettes tiltak som kan bidra til å redusere fattigdom og bedre situasjonen for de som er rammet.

Komiteen ser at det finnes flere forskjellige definisjoner på fattigdom som både knyttes til økonomiske og sosiale problemer. Det vises i den forbindelse til regjeringens handlingsplan mot fattigdom (2007) der en rekke kriterier fremlegges, blant andre inntektsulikhet, andel personer med vedvarende lavinntekt og andel uten fullført videregående opplæring.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er av den oppfatning at fattigdom i Norge skyldes både økonomiske problemer som vedvarende lavinntekt, og forhold knyttet til sosial marginalisering og manglende deltakelse i samfunnet.

Komiteen mener at selv om det ikke er mange fattige i Norge sammenliknet med andre vestlige land, er bekjempelse av fattigdom allikevel en avgjørende politisk oppgave, både av hensyn til den enkelte og til samfunnet som helhet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil i den forbindelse minne om at hovedmålet med fattigdomspolitikken er å løfte mennesker ut av fattigdom, og gi dem verktøy slik at de i størst mulig grad kan ta styringen i sitt eget liv.

Komiteen mener også at fattigdomsbekjempelse omfatter langt flere områder enn de som direkte kan knyttes til fattigdomspolitiske tiltak, for eksempel familiepolitikk, utdanningspolitikk, arbeidsmarkedspolitikk og helsepolitikk.

Komiteen mener arbeidslinjen er svært viktig for å få folk ut av fattigdom.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, konstaterer at fattigdomssatsingen fra regjeringen Bondevik II har fortsatt under denne regjeringen, og at bevilgningene til konkrete fattigdomsbekjempende tiltak har økt med 3,9 mrd. kroner årlig sammenliknet med for fem år siden.

Flertallet vil særlig understreke viktigheten av løftet for minstepensjonsnivået i folketrygden til 2 G som kom i tillegg til handlingsplanen mot fattigdom. Svært viktig er også en langt bedre bostøtteordning som fikk bred støtte i Stortinget. Med unntak av

studenter og militære, kan alle som har lav inntekt og høye boutgifter få bostøtte. I den nye bostøtteordningen kan inntekten også være fra sosialhjelp og arbeid. De som bor i ettroms leilighet kan også få støtte, noe de ikke kunne tidligere. Flertallet viser til at om lag 13 400 flere fikk bostøtte i desember 2009 sammenlignet med desember 2008. I løpet av 2009 var hele 136 000 husstander innom bostøtteordningen. Flere barnefamilier og unge enslige får nå hjelp til boutgiftene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er fornøyd med at minstepensjonistene omsider fikk en økning i sine ytelser etter at Fremskrittspartiets representanter i Stortinget, gjennom mange år, har arbeidet for å bedre deres levekår. Dette er, etter disse medlemmers mening, et skritt i riktig retning for å avhjelpe fattigdom hos enkelte grupper. Disse medlemmer er imidlertid uenig i den forskjellsbehandling av pensjonister, basert på sivil status, som er blitt en realitet. Disse medlemmer vil fortsatt arbeide for at alle minstepensjonister skal behandles likt og at pensjonister skal ha en verdig tilværelse uten å måtte anses som «fattige».

Komiteen vil samtidig understreke behovet for å fokusere på resultatet av bevilgningene, ikke bare bevilgningenes størrelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at fattigdom i Norge ikke rammer hele, lett identifiserbare grupper, men enkeltpersoner og familier innenfor et bredt spekter av grupper. Disse medlemmer mener at fattigdom best kan bekjempes gjennom kombinasjonen av en politikk som legger til rette for verdiskaping, høy yrkesdeltakelse, en aktiv skolepolitikk som gir muligheter til alle og en målrettet politikk for fattigdomsbekjempelse.

Disse medlemmer vil peke på at regjeringen Bondevik II var den første regjering som utarbeidet en helhetlig tiltaksplan for å bekjempe innenlands fattigdom. Det ble her særlig satset på tre hovedstrategier:

- tiltak for å få flere i arbeid – rettet særlig inn mot grupper med høyere risiko for å falle utenfor arbeidslivet
- tiltak for bedre levekår for utsatte grupper
- tiltak for sosial inkludering.

Disse medlemmer viser til at planen ble fulgt opp med en klar og tydelig satsing på fattig-

domsbekjempelse gjennom tre budsjettforlik med Fremskrittspartiet.

Disse medlemmer er positiv til at den sittende regjering fortsetter dette viktige arbeidet, selv om satsingen burde vært sterkere. Disse medlemmer mener fattigdomspolitikken i større grad må målrettes mot dem som trenger hjelp mest, og at bistand og tiltak til deltakelse i arbeidslivet er det viktigste enkelttiltaket.

Disse medlemmer viser til at både i Norge og andre europeiske land måles fattigdom vanligvis gjennom et relativt mål (EU- eller OECD-skala), mens det i andre land, hvor ekstrem fattigdom er mer vanlig, gjerne fokuseres på absolutte fattigdomsmål. Disse medlemmer mener at inntektsulikhet, som måles gjennom relative fattigdomsmål, er et viktig og relevant parameter. Måling av andelen personer som lever under de mest vanlige internasjonalt benyttede absolutte fattigdomsgrensene, som én eller to dollar om dagen i disponibel inntekt, vil ha svært liten relevans i norsk sammenheng. Disse medlemmer mener imidlertid at det vil være interessant å få supplert målingen av fattigdom på relativ basis med måling av fattigdom også i absolutt forstand, men med utgangspunkt i norsk virkelighet, og viser til at Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti fremmet forslag om å få en vurdering av dette i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2010.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i de årlige statsbudsjettene har foreslått en rekke tiltak for å bekjempe fattigdom utover regjeringens forslag. I statsbudsjettet for 2010 foreslo Kristelig Folkeparti å øke bevilgningen til fattigdomstiltak med rundt 1 mrd. kroner utover regjeringens forslag til blant annet rusforebygging/rusbehandling, økte sosialhjelpssatser, flere tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne, fritaksordning for tannbehandling for enkelte grupper, reduserte egenandeler for medikamentbehandling for enkelte grupper og inntektsgraderte satser i barnehagene.

Dette medlem mener det er påkrevd med en felles innsats fra alle politiske partier for å få til en nasjonal dugnad for bekjempelse av fattigdom, og har gjennom de foreliggende forslag i dokumentet invitert til en slik felles dugnad.

Dette medlem er skuffet over at regjeringen i tillegg til sin avvisning av forslagene i dokumentet nå også forskyver den varslede fremleggelsen av en bred strategi for forebygging og bekjempelse av fattigdom.

Komiteen har merket seg at Arbeidsdepartementet vil følge opp departementets første evaluering

av de statlige veiledende retningslinjene for utmåling av økonomisk stønad (sosialhjelp) før de vurderer eventuelle endringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil i denne sammenheng påpeke at bo- og levekostnadene kan variere sterkt i forskjellige deler av landet, samt at standardiserte satser både griper inn i det lokale selvstyret og kan oppfattes som minstesatser.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre mener også at det er viktig å balansere hensynet til gode og anstendige støtteordninger med hensynet til at det skal lønne seg å arbeide.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil peke på at sosialhjelpssatsene fortsatt er mer ulike i kommunene enn ulike levekostnader skulle tilsi. Det gjør at det ikke lenger er tilstrekkelig med veiledende satser for den økonomiske sosialhjelpen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at sosialhjelpsmottakerne er blant de grupper som har dårligst materielle levekostnader. Mange barn i familier som lever av sosialhjelp opplever at de ikke har økonomi til å delta i blant annet fritidsaktiviteter. Barnetrygden er en ytelse som gis til alle familier med barn. Det er urimelig at familier som mottar sosialhjelp skal få redusert sosialhjelp som følge av barnetrygden. Det samme gjelder i forhold til kontantstøtten. Dette medlem støtter derfor forslagene om en statlig minstenorm for sosialhjelpssatser og at barnetrygden og kontantstøtten skal holdes utenfor når størrelsen på sosialhjelpen beregnes.

Komiteen mener det er viktig at alle har tilgang til barnehage, og viser til at i henhold til forskrift om foreldrebetaling i barnehager skal alle kommuner ha ordninger som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i eller fritak for foreldrebetaling i barnehage. Det er opp til den enkelte kommune å finne egnede løsninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative statsbudsjett for 2010 hvor det settes av midler til gradert barnehagepris for lavinntektsfamilier, og ekstra midler til å støtte barnerike familier.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil peke på at etter at makspris ble innført i barnehagene har mange foreldre som tidligere fikk inntektsgraderte lave barnehagepriser eller fritak for

å betale, opplevd at de må betale en høyere pris for barnehageplassen enn før. Dette medlem ønsker derfor å forskriftsfeste en sterkere inntektsgradering slik at familier med lave inntekter vil komme bedre ut. Dette medlem mener også det er viktig med tilsvarende ordninger når det gjelder betaling for SFO, og støtter forslaget om inntektsgradering i dokumentet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til sine merknader i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2009–2010) med Tillegg 3 (2009–2010), jf. Innst. 15 S. (2009–2010), om innføring av arbeidsevnevurdering og arbeidsavklaringspenger fra og med 1. mars 2010, om utvidet målgruppe for langtidsledighetsgarantien, sysselsettingsstrategi for mennesker med funksjonsnedsettelse og tiltak for å sikre mennesker med utviklingshemming arbeid.

Komiteen vil understreke behovet for en kraftig innsats for å få mennesker med nedsatt arbeidsevne inn i arbeidslivet. Det offentlige har en viktig oppgave med å sørge for tilstrekkelig tilbud om arbeidsmarkedstiltak for denne gruppen. Komiteen mener økningen i ventetid for slike tiltak fra 2008 til 2009 er svært uheldig.

Komiteen har merket seg svarbrev fra statsråden 29. januar 2010, og argumentene som der fremføres for ikke å knytte fritak for egenandeler til helseutgifter til husholdningsinntekt.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det vil være fullt mulig å innføre egenandelsordninger som tar utgangspunkt i den enkeltes inntekt. For lavinntektsgrupper vil egenandeler for helsetjenester kunne være en økonomisk belastning som fører til at de lar være å bruke helse-tjenester de har bruk for. Dette medlem støtter derfor forslaget i representantforslaget.

Komiteen mener det er viktig å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner, og mener ordningen med fri retts-hjelp er viktig for å sikre rettssikkerheten til alle innbyggere.

Komiteen viser til at kommunen har plikt til å tilby gjeldsrådgivning og veiledning til personer med økonomiske problemer, og at dette tilbudet inngår som en obligatorisk tjeneste i Nav-kontorene. Komiteen viser til at undersøkelser fra Forbrukerrådet viser at tilbudet ikke er tilfredsstillende i alle kommuner og ofte lite kjent for folk. Komiteen vil understreke det offentlige ansvar for gjeldsrådgivning og at arbeids- og velferdsforvaltningen skal kva-

litetssikre arbeidet gjennom kontinuerlig opplærings- og kursopplegg. Komiteen mener det er meget viktig at arbeidet med gjeldsrådgivning i kommunene følges opp slik at tilbudet har nødvendig kvalitet og tilgjengelighet for alle.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, viser til at gjeldsrådgivning er et fag som krever kompetanse og kvalitetssikrede tjenester. Gjeldsrådgivning bør skje i offentlig regi av rådgivere som mottar kontinuerlig opplæring og som kvalitetssikres gjennom opplærings- og kursopplegg i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Komiteen viser også til at det samarbeides med frivillige organisasjoner om rådgivning til mennesker med gjeldsproblemer og mener det er et godt supplement til den offentlige rådgivningen og at slikt samarbeid er positivt.

Komiteen viser til St.meld. nr. 26 (2008–2009) Om offentlig rettshjelp, jf. Innst. S. nr. 341 (2008–2009), der det drøftes en rekke tiltak som vil forbedre den offentlige rettshjelpsordningen. Flere av tiltakene vil ha virkning særlig for de som er vanskeligst stilt.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter forslagene om gjeldsrådgivning, fri rettshjelp og utvidet tannhelsetjeneste og viser for øvrig til representantforslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Fordelingsutvalget, som har utredet årsaker til økonomiske forskjeller, har kommet med forslag til tiltak innenfor et bredt spekter av politikkområder (NOU 2009:10). Utvalget legger vekt på tiltak som bidrar til å forhindre at økonomiske forskjeller forsterkes over tid, herunder at fattigdom går i arv. Flertallet viser til at regjeringen vil omtale Fordelingsutvalgets innstilling, oppsummere høringsuttalelsene og redegjøre for prosessen videre i revidert nasjonalbudsjett for 2010. Fordelingsutvalgets arbeid vil også bli fulgt opp i en stortingsmelding våren 2011 som blir fremmet av Finansdepartementet. Flertallet mener det er behov for flere og bedre tiltak både på kort og lang sikt og støtter derfor at regjeringen følger dette opp slik det vises til i statsrådets brev av 3. mars 2010, og viser til at de enkelte tiltak vil bli vurdert i denne sammenheng.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at blant annet idrettslag, korps og kommunale kulturskoler er verdifulle arenaer for sosial kontakt i barne- og ungdomsårene. Barn fra

lavinntektsfamilier vil kunne ha problemer med å delta i slike aktiviteter av økonomiske årsaker. Dette medlem mener det må legges bedre til rette for at organisasjoner og kulturskoler kan tilby friplass til en del barn, og at det bør bevilges penger over statsbudsjettet til slike ordninger. Dette medlem støtter på denne bakgrunn forslag X i dokumentet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke viktigheten av å målrette fattigdomstiltak mot dem som trenger bistand, og i den sammenheng påpeke at mange av de som regnes som fattige, bor og lever i byer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener Norge er et godt land å leve i for de fleste og at fattigdom er et betydelig mindre problem her enn i de fleste andre land, også i den vestlige verden. I et rikt land som Norge blir det imidlertid, slik disse medlemmer ser det, enda tydeligere og vanskeligere å bære for dem som ikke oppnår samme gode livssituasjon som gjennomsnittet av befolkningen. Særlig er det vanskelig å akseptere at barn ikke har en trygg og harmonisk hverdag, et godt hjem, foreldre med en inntekt som det går an å leve normalt av og sosial tilknytning i et godt miljø.

Disse medlemmer ser at det kan være vanskelig å definere fattigdom. «Fattigdom» oppfattes og defineres på forskjellige måter og etter ulike parametere avhengig av geografi, status og generell økonomisk situasjon i forskjellige deler av verden. I Norge er det ikke mange som mangler mat på bordet eller tak over hodet, men allikevel er det en del som opplever fattigdom som en realitet fordi de mangler økonomisk handlingsrom, muligheter og en materiell hverdag lik den flertallet av den norske befolkning har oppnådd.

Disse medlemmer viser til at skiftende regjeringer de siste årene, i sine erklæringer, har lagt sterk vekt på ønsket om å bekjempe og fjerne fattigdom i Norge. Slik disse medlemmer ser det er imidlertid resultatene uteblitt og satsingen har ikke svart til ønskene og løftene om fattigdomsbekjempelse.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne bak Representantforslag 20 S (2009–2010) som uttaler:

«Det er ikke lett å avskaffe fattigdommen, men det kan gjøres mer.»

Disse medlemmer vil derfor støtte flere av forslagene i representantforslaget.

Disse medlemmer peker på at Fremskrittspartiet ved flere anledninger, senest i forbindelse med behandling av Prop. 1 S (2009–2010) med Tillegg 3 (2009–2010), jf. Innst. 15 S (2009–2010), har fremmet forslag om å innføre tilnærmet like satser for økonomisk sosialhjelp i hele landet, statlig finansiert gjennom Nav, slik at den enkelte kommunes økonomiske situasjon og politiske prioriteringer ikke skal føre til uakseptabel forskjellsbehandling.

Disse medlemmer støtter forslagsstillernes påpeking av at et arbeidsliv som inkluderer alle er det beste virkemiddel mot fattigdom. Derfor anser disse medlemmer at innsatsen overfor personer med funksjonsnedsettelse må styrkes og at regjeringen må sørge for at Nav følger opp bestemmelsene om individuell plan og tar i bruk de virkemidler og tiltak som stilles til deres rådighet for å bidra til at flest mulig av dem som ønsker det får utnytte sin restarbeidsevne. Disse medlemmer mener at det må opprettes flere tiltaksplasser og kvalifiseringstiltak som er spesielt rettet mot arbeidsledige personer som har vanskeligheter med å finne passende arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i dette arbeidet, og for å oppnå de best mulige resultater, er helt nødvendig å samarbeide med alle gode krefter i samfunnet. Disse medlemmer vil understreke betydningen av de frivillige organisasjoner og deres institusjoner når det gjelder å bidra, blant annet i omsorgsarbeidet for rusmiddelmissbrukere og eldre omsorgstrengende, samt i arbeidet med rehabilitering som er viktig for å få sykemeldte tilbake på jobb. Disse medlemmer tar sterk avstand fra en politikk der man legger ned helsetilbud fordi de ikke er en del av det offentlige tilbudet. Disse medlemmer vil understreke at det viktigste er at man utnytter eksisterende kapasitet slik at folk blir friske. I et slikt perspektiv er det underordnet om tilbudet drives av private eller det offentlige.

I arbeidet med å bekjempe fattigdom er det viktig at de støttetiltak, trygdeytelser og oppfølgingsmuligheter som finnes blir brukt målrettet, og disse medlemmer viser til stadige henvendelser fra brukere om lange behandlingstider i Nav. Det fremkommer at mange brukere må vente i måneder og år på ytelse de har krav på, noe som er et vesentlig problem for dem det gjelder og bidrar til å gjøre flere fattige. Nav er, etter disse medlemmers mening, et av våre viktigste instrumenter i kampen mot fattigdommen. Det er derfor nødvendig å skjerpe fokuset på organisering, kompetanse og kapasitet i Nav slik at oppfølging og riktige tiltak kan settes inn på riktig sted, til riktig tid når behovet melder seg.

Til forslag I:

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det bør utarbeides statlige normerte satser for sosialhjelp for unngå forskjellsbehandling basert på kommuneøkonomi og lokale prioriteringer. Disse medlemmer vil med bakgrunn i dette støtte forslaget om en statlig minstenorm. Økonomisk sosialhjelp har aldri vært ment som en fast inntekt over tid, men som hjelp i en vanskelig overgangsfase. Støtten fra det offentlige skal være et supplement til det den enkelte selv har av økonomiske midler til rådighet. Kontantstøtten er ment som et tilskudd til barnefamilier så flere kan velge å være hjemme med eget barn, eller å velge andre barnepassordninger enn barnehager. Enkelte av dem som står uten arbeid i perioden de mottar kontantstøtte, kan være i en situasjon hvor de søker om supplerende sosialtrygd. Disse medlemmer mener at kontantstøtten må tas med som «penger søkeren har til rådighet» når det søkes om supplerende økonomisk sosialhjelp. Barnetrygden er en økonomisk bistand som alle som har barn får, men det er penger som skal være med på å forsørge barna. Når sosialstøtten skal beregnes må slik disse medlemmer ser det alle pengene søkeren har til disposisjon legges til grunn før støtten beregnes. Sosialstøtten mener disse medlemmer må ta utgangspunkt i alle de pengene søkeren har til rådighet, og ikke med fratrekk av ulike andre stønadsordninger.

Ved å begrense antallet i arbeidsfør alder som faller utenfor arbeidslivet vil man oppnå at flere kan leve av egen inntekt. Disse medlemmer mener det er viktig å ha med seg at det også i fremtiden vil være mange som ikke kan delta i yrkeslivet enten på grunn av sykdom eller nedsatt funksjonsevne. Det vil også bli stadig flere eldre som når en alder hvor de har rett til å avslutte sitt yrkesaktive liv og leve av alderspensjon. Mange eldre vil ønske å jobbe lenger hvis de får mulighet til det, men det er også mange som ønsker å avslutte et langt arbeidsliv for å leve av en velfortjent opptjent pensjon. Disse medlemmer vil fremheve at de som må leve av en lav uføretrygd eller av en lav alderspensjon i mange tilfeller er blant de som har lite penger igjen når faste utgifter er betalt og som i mange sammenheng omtales som fattige. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at pensjonistenes inntekter også i fremtiden reguleres i henhold til lønnsutviklingen for de yrkesaktive.

Til forslag III:

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at foreldrebetalingen i barnehagene skal holdes lav, men at det må være opp til

kommunene selv å vurdere søskenmoderasjonsordninger og betaling ved SFO.

Til forslag IV:

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har vært kritisk til at egenbetalingene på helsetjenester gradvis økes på tross av regjeringens løfte om å senke egenandelene. Disse medlemmer mener at egenbetalingen på helsetjenester skal holdes lav for alle.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil spesielt understreke ambisjonen om at alle i Norge, uavhengig av bakgrunn, skal få utnytte sine muligheter. Disse medlemmer viser til Høyres alternative statsbudsjett for 2010 som øker bevilningene med 445 mill. kroner utover regjeringens forslag, og dessuten endrer innretningen slik at tiltakene i større grad målrettes. Høyres fattigdomssatsing legger særlig vekt på tiltak for å gi alle bolig, styrke familieforhold og gi mennesker som faller utenfor arbeidslivet en ny sjanse.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er svært viktig for å bekjempe fattigdom at det lønner seg å jobbe, og mener det må legges føringer for hvordan stønadssystemet innrettes.

Disse medlemmer viser til at Høyre og Kristelig Folkeparti tidligere har fremmet forslag om å gradere foreldrebetalingen i barnehagen slik at familier med lav inntekt får redusert pris.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener en god kunnskapsskole uten mobbing er avgjørende for barn og unges muligheter videre i livet. Politikken bør konsentrere seg om innholdet i skolehverdagen. SFO bør fortsatt være et valgfritt tilbud, styrt av den enkelte kommune.

Disse medlemmer viser til at det innenfor arbeidsmarkedstiltakene som tilrettelegges for yrkeshemmede de siste årene har vært en svært negativ utvikling, hvor køene har økt og andelen mennesker i tiltak har gått ned. Ventetiden for å komme på tiltak økte med 50 virkedager fra 2008 til 2009, og er nå på 270 virkedager i snitt. Disse medlemmer mener denne utviklingen må snus. Innsatsen i arbeidsmarkedspolitikken må i større grad rettes inn mot spesielle grupper som står langt utenfor arbeidslivet.

Disse medlemmer viser også til behovet for økt innsats innenfor program for basiskompetanse i arbeidslivet og voksenopplæringen som viktige virkemidler for å forhindre ledighet og derved forebygge fattigdom.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti støtter en utvidelse av støtteordningene for mennesker med lav inntekt som trenger tannhelsetjenester, og forslaget om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken, samt sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti konstaterer at svært mange av Norges fattige bor og lever i de større byene. Fattigdom er ekstra uverdigg når det rammer barn. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om å styrke tiltakene for barn og unge i større bysamfunn.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderings tiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tiltak for barn og unge i større bysamfunn.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om statlig minstenorm for sosialhjelpssatser for å sikre like gode ytelser over hele landet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at forskrift for foreldrebetaling i barnehagen forsterkes ved å stille krav om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.»

Komiteen viser for øvrig til sine merknader i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 2 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om en tiltakspakke for å begrense og bekjempe fattigdom blant barn, jf. Innst. 177 S (2009–2010).

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tiltak for barn og unge i større bysamfunn.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om statlig minstenorm for sosialhjelpssatser for å sikre like gode ytelser over hele landet.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre at forskrift for foreldrebetaling i barnehagen forsterkes ved å stille krav om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

stad, Laila Dāvøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge – vedlegges protokollen.

vedtak:

Dokument 8:20 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Rop-

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 9. mars 2010

Robert Eriksson

leder

Torbjørn Røe Isaksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 29. januar 2010

Representantforslag nr. 20 (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Laila Dævøy, Rigmor Andersen Eide og Knut Arild Hareide om en nasjonal dugnad mot fattigdom i Norge (Dokument 8:20 (2009–2010))

Jeg viser til ovennevnte representantforslag, som er oversendt fra Arbeids- og sosialkomiteen i brev av 19. november 2009. Komiteen ber om min vurdering av forslaget. Representantforslaget inneholder elleve konkrete forslag. Jeg velger å besvare forslagene etter en tilsvarende inndeling. Da forslagene gjelder tiltak på flere departementers områder, gis dette svaret i samråd med berørte departementer.

Innledningsvis vil jeg understreke at jeg er enig med forslagsstillerne i at målrettede tiltak mot fattigdom er både nødvendig og hensiktsmessig, og jeg viser her til Regjeringens handlingsplan mot fattigdom og oppfølgingen av denne i statsbudsjettet for 2010. Regjeringen vektlegger samtidig et bredt forebyggende perspektiv i innsatsen mot fattigdom, bl.a. gjennom å styrke barnehage og skole og å føre en politikk som gir alle muligheter for å delta i arbeidslivet samt å videreutvikle velferdsordningene som omfatter alle.

Fordelingsutvalget, som har utredet årsaker til økonomiske forskjeller, har kommet med forslag til tiltak innenfor et bredt spekter av politikkområder (NOU 2009:10). Utvalget legger vekt på tiltak som bidrar til å forhindre at økonomiske forskjeller forsterkes seg over tid, herunder at fattigdom går i arv. Regjeringen vil i Revidert nasjonalbudsjett 2010 trekke opp langsiktige føringer for Regjeringens arbeid med fordelingsproblemer og presentere en bred strategi for å forebygge og bekjempe fattigdom. Strategiene vil bli supplert med tiltak i statsbudsjettet for 2011 og følges opp i de årlige budsjettene i denne stortingsperioden.

Forslag I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en statlig minstenorm for sosialhjelpssatser for å sikre like gode ytelser over hele landet.

Forslag II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å forskriftsfeste at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

Arbeidsdepartementet vil følge opp departementets første evaluering av de statlige veiledende ret-

ningslinjene for utmåling av økonomisk stønad (sosialhjelp). Telemarksforskning-Bø og Statistisk sentralbyrå har bistått departementet med undersøkelser av retningslinjenes innvirkning på de kommunale stønadssatsene og forholdet mellom kommunale satser og faktiske utbetalinger. Departementet vil også vurdere Fordelingsutvalgets innstilling i denne sammenheng, før det konkluderes med hensyn til eventuelle endringer i gjeldende retningslinjer.

Forslag III

Stortinget ber Regjeringen sikre at forskrift for foreldrebetaling i barnehagen forsterkes ved å stille krav om at forsørgere med inntekt under 2G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.

I henhold til forskrift om foreldrebetaling i barnehager skal alle kommuner ha ordninger som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i eller fritak for foreldrebetaling i barnehage. Det er opp til den enkelte kommune å finne egnede løsninger. Statistisk sentralbyrås foreldrebetalingsundersøkelse fra januar 2009 viser at 24 pst. av kommunene har inntektsgradert foreldrebetaling i barnehage. Inntektsgradert betaling er vanligst i folkerike kommuner, og om lag halvparten av alle barnehagebarn bor i kommuner med inntektsgradering. En del kommuner har flere rabatt- og fritaksordninger. Undersøkelsen viser bl.a. at 75 pst. av kommunene tilbyr friplass etter særskilt behandling, gjennom sosialtjenesten, barnevernsnemnd eller skolekontor.

En ulempe med statlig pålagt inntektsgradering er at kommuner som i dag har gode moderasjons- og fritaksordninger kan tilpasse seg det statlige nivået. Dette kan for eksempel føre til at barnefamilier som har friplass i dag vil kunne komme dårligere ut. Maksimalprisen er en universell ordning, som gjelder alle barnefamilier. Universelle ordninger, i motsetning til særskilte ordninger, når ut til alle, også de utsatte gruppene. Når det er fastsatt at kommunene selv skal finne egnede løsninger for hvordan de med lavest betalingsevne kan nås, bør dette ses i lys av at det ikke er gitt at et system med inntektsgradert betaling i alle tilfeller vil være den mest hensiktsmessige måten å utforme en slik løsning på. Alle inntektsgrupper har for øvrig hatt en reell nedgang i foreldrebetalingen etter innføringen av maksimalpris i barnehage. Familier med brutto årsinntekt på 250 000 kro-

ner har hatt en reell nedgang i foreldrebetalingen på 980 kroner per måned siden 2003.

Ved inntektsgradering vil foreldre kunne oppleve at fordelen ved å betale lite for en barnehageplass forsvinner dersom de øker inntekten og dermed krysser en gitt inntektsgrense. Slik inntektsprøving kan derfor gi høye marginale skattesatser. Dette vil igjen redusere de økonomiske gevinstene av å arbeide, noe som i praksis særlig vil gjelde for kvinner.

I sin politiske plattform (2009–2013) har Regjeringen varslet at den skal vurdere tiltak for å begrense foreldrebetalingen i SFO. Kunnskapsdepartementet vil utrede dette nærmere. Et eventuelt tiltak i den forbindelse kan være å innføre inntektsgradert foreldrebetaling. Kunnskapsdepartementet vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Forslag IV

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

Personer med nedsatt funksjonsevne er personer som selv oppfatter at de har en funksjonshemming – definert som fysiske eller psykiske helseproblemer av mer varig karakter som kan medføre begrensninger i det daglige liv. Innenfor arbeidsmarkedspolitikken brukes også betegnelsen personer med nedsatt arbeidsevne. Dette er personer som er registrert i Arbeids- og velferdsetaten og har vært gjennom en behovs- og arbeidsevnevurdering. Personer med nedsatt funksjonsevne vil delvis overlappe gruppen personer med nedsatt arbeidsevne, men gruppene vil ikke være sammenfallende. Personer med nedsatt arbeidsevne er for Regjeringen en høyt prioritert gruppe av arbeidssøkere som det er viktig å inkludere i arbeidslivet. Arbeidsdepartementet omtaler derfor denne gruppen spesielt i forbindelse med prioriterings- og styringssignaler som gis i de årlige budsjettproposisjonene og i tildelingsbrevet til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Arbeidsevnevurdering er et viktig redskap ved vurdering av hvilke tiltak og tjenester som er aktuelle for den enkelte arbeidssøker. Personer med nedsatt arbeidsevne har tilgang til alle former for arbeidsmarkedstiltak både i og utenfor skjermede virksomheter. Som en del av oppfølgingen av St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering er det dessuten etablert nye tiltak og forsøk innrettet særlig mot personer med nedsatt arbeidsevne. Det er bl.a. kommet på plass et tilbud om arbeidsrettet rehabilitering, og det er blitt igangsatt et forsøk med tidsubestemt lønnstilskudd. Målet er å legge til rette for deltakelse i arbeidslivet for personer som ellers lett ville bli uførepensjonert. Fra 1. februar 2010 styrkes oppfølgingen av brukerne og brukernes rettigheter ytterligere ved at brukerne får rett til å få vurdert behovet

for arbeidsevnevurdering, i forbindelse med at arbeidsavklaringspenger trer i kraft 1. mars.

Regjeringen øker tallet på tiltaksplasser i 2010. Bevilgningen gir rom for 78 200 tiltaksplasser i 1. halvår og det er lagt til grunn at om lag tre av fire plasser vil bli benyttet overfor personer med nedsatt arbeidsevne. Forsøket med tidsubestemt lønnstilskudd styrkes med inntil 1 000 nye tiltaksplasser i 2010.

Andre tiltak som er spesielt viktige for personer med nedsatt funksjonsevne er opplæring og utdanning av lengre varighet og oppfølging i forbindelse med overgang fra utdanning til arbeid. For personer med klare funksjonshemminger er det også utviklet mange tiltak innenfor skjermede virksomheter, bl.a. finnes det et tilbud om varig tilrettelagt arbeid. Disse tiltakene gir arbeid til personer som er innvilget uførepensjon. Det vil nå bli igangsatt et offentlig utredningsarbeid for å se nærmere på hele tjenestetilbudet innenfor de skjermede virksomhetene hvor bl.a. funksjonshemmedes interesseorganisasjoner vil delta i utvalget.

Arbeids- og velferdsetaten administrerer også en rekke stønadsordninger som bidrar til å øke mulighetene for at personer med nedsatt funksjonsevne kan delta i arbeidslivet. Et eget utvalg gjennomgår om innretningen av ordningene samlet sett i tilstrekkelig grad bidrar til et inkluderende arbeidsliv for denne gruppen. Departementet har også besluttet å igangsette et arbeid med ny sysselsettingsstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne med sikte på å innrette innsatsen bedre.

Den arbeidsmarkedspolitiske innsatsen må også ses i sammenheng med at personer med nedsatt funksjonsevne ivaretas på ulike måter i Regjeringens politikk, bl.a. gjennom ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov og handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet (2009–2013).

Forslag V

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

Regjeringen har som målsetting å skjerme utsatte grupper i forhold til egenbetaling for helsetjenester. Egenandelsopplegget vurderes hvert år som en del av prosessen med utarbeidelse av statsbudsjettet. På bakgrunn av forslag i 2010-budsjettet er aldersgrensen økt fra 12 til 16 år for fritak for egenandeler for helsetjenester under tak 1-ordningen.

Et eventuelt fritak for egenandeler for personer i husholdninger med inntekt under 2 G vil for det første være krevende å iverksette. Det forutsettes dokumentasjon på at brukerne tilhører husholdning med inntekt under 2 G for å få fritak og dette må være mulig å kontrollere. Det forutsettes også at relevant

datamateriale er tilgjengelig for kontroll. Å knytte skjermingsordninger til husholdningenes inntekt er prinsipielt annerledes enn dagens skjermingsordninger fordi de er knyttet til den enkelte bruker. Eksisterende skjermingsordninger er bl.a. knyttet til størrelsen på utgifter til helsetjenester for den enkelte. I tillegg er det skjerming på grunnlag av den enkeltes alder og personlig inntekt (blåresept). Nåværende skjermingsordninger følger brukeren og er ikke avhengig av husholdningen brukeren lever i.

Regjeringen vil vurdere det samlede egenandelsopplegget også i forbindelse med statsbudsjettet for 2011.

Forslag VI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

St.meld. nr. 35 (2006–2007) Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning – Framtidas tannhelsetjenester belyser hovedprinsippene som Regjeringen mener bør ligge til grunn for framtidens offentlige engasjement i form av rettigheter til offentlig finansierte tannhelsetjenester. Sosial utjevning er hovedhensynet bak Regjeringens forslag til nye personer eller grupper som bør ha rettigheter. Det foreslås å tilgodese dem som er mest trengende av sykdomsmessige og økonomiske årsaker. Personer med svært lav inntekt og personer med store utgifter til tannbehandling er omtalt i denne forbindelse.

Av Regjeringens politiske plattform (2009–2013) går det fram at Regjeringen vil følge opp St.meld. nr. 35 (2006–2007), og gradvis utvide den offentlige finansieringen av tannbehandling til å gjelde flere grupper. Regjeringen har også som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og vil utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på for hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. I den sammenheng vil de gruppene forslagsstillerne nevner bli vurdert. Dette vil Regjeringen komme tilbake til i budsjettssammenheng.

Forslag VII

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

Husbanken er statens koordinator på det boligsosiale arbeidet. Husbanken forvalter virkemidler som bostøtte, tilskudd og lån. I tillegg bidrar Husbanken

med rådgivning og kompetanseoverføring til kommuner og andre aktører.

Arbeidet med å forebygge og bekjempe bostedsløshet skal ha prioritet innenfor Husbankens boligsosiale arbeid i 2010. Målet for arbeidet er at:

- Ungdom i overgangen fra barnevernstiltak og andre vanskeligstilte ungdommer får hjelp til å skaffe seg boliger med nødvendig oppfølging.
- Ingen skal oppholde seg mer enn tre måneder i midlertidig løsning.
- Personer som løslates fra fengselsopphold eller utskrives fra institusjon har egnet botilbud.
- Bostedsløse tilbys egnede midlertidige botilbud som skal ses i sammenheng med mer langsiktige boligløsninger.

Arbeids- og velferdsdirektoratet forvalter et tilskudd til oppfølgingstjenester i bolig. Formålet med denne ordningen er å styrke og utvikle de ordinære tjenestene i kommunene slik at de bedre kan ivareta bostedsløses og rusmiddelavhengiges behov for oppfølging i bolig. Arbeids- og velferdsdirektoratet har også, i samarbeid med Fylkesmennene og Husbanken, igangsatt forsøksprosjekter i de fire store byene, samt i enkelte andre kommuner med utfordringer knyttet til bruk av midlertidige botilbud. Formålet med forsøket er å utvikle metoder for oppfølging av personer som oppholder seg i midlertidig botilbud, slik at disse kan få tilbud om varig bolig. Tilskuddsmidlene til disse to formålene videreføres i et nytt tilskudd til boligsosialt arbeid i statsbudsjettet for 2010.

I følge tall fra KOSTRA har antall opphold i midlertidig bolig blitt redusert i perioden 2005–2008. Det har også vært en nedgang når det gjelder hvor mange som har oppholdt seg mer enn tre måneder i midlertidig botilbud i samme tidsperiode. Dette viser at det boligsosiale arbeidet som har blitt utført har vært målrettet, men at det fortsatt gjenstår mye arbeid før målet er nådd.

Husbankens langsiktige strategi er å samarbeide tett med kommuner som har store boligsosiale utfordringer. Intensjonen er å stimulere kommunene til å utvikle et helhetlig, lokalt forankret boligsosialt arbeid, og gjennomføre en helhetlig og lokalt tilpasset politikk for de mest vanskeligstilte på boligmarkedet, inkludert de som har behov for lavterskeltilbud.

I arbeidet med å forebygge og bekjempe bostedsløshet har frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner hatt en stor rolle. Dette gjelder både som tjenesteytere og som faglige bidragsytere. Det er et sterkt ønske fra Regjeringens side at dette vil fortsette.

Forslag VIII

Stortinget ber Regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

Generelt kan jeg opplyse om at i henhold til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 17 har alle rett på opplysning, råd og veiledning som kan løse eller forebygge sosiale problemer. Alle kommuner skal ha et tilfredsstillende tilbud om råd og veiledning til personer med økonomiske problemer. Tilbudet om økonomisk rådgivning inngår som en obligatorisk tjeneste i NAV-kontorene. Mange kommuner har egne gjeldsrådgivere.

Siden 2004 har Sosial- og helsedirektoratet og senere Arbeids- og velferdsdirektoratet, i nært samarbeid med Fylkesmennene og et bredt nettverk av samarbeidspartnere, bl.a. Namsfogden i Oslo og Gjeldsoffer-Alliansen, arbeidet systematisk med å legge til rette for utviklingen av økonomisk rådgivning i kommunene. Det er iverksatt en rekke tiltak for å bedre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet til tjenesten. Blant tiltakene er kurs- og opplæringstiltak, nasjonale konferanser, utarbeidelse av en veileder og tilskudd til interkommunale prosjekter. Det er høsten 2009 etablert en landsdekkende økonomirådstelefon som driftes av arbeids- og velferdsforvaltningen. Telefonen skal gjøre økonomisk rådgivning lettere tilgjengelig og bidra til at personer med betalingsproblemer kommer raskere i gang med å finne en løsning.

Jeg mener at det er viktig å ha et godt offentlig tilbud om økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning som er tilgjengelig for alle og som er gratis. Dette er spesielt viktig for personer som befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av gjeldsproblemer.

Jeg kan opplyse om at Gjeldsoffer-Alliansen i 2009 mottok tilskudd både fra Barne- og likestillingsdepartementet og fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Arbeids- og velferdsdirektoratet økte i 2009 driftstilskuddet til Foreningen Fattignorge med 200 000 kroner, bl.a. begrunnet i foreningens arbeid med oppfølging av personer med gjeldsproblemer.

Forslag IX

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

St.meld. nr. 26 (2008–2009) Om offentlig rettshjelp ble fremmet av Regjeringen 17. april 2009. I meldingen drøftes en rekke tiltak som vil forbedre den offentlige rettshjelpsordningen. Flere av tiltakene vil ha virkning særlig for de som er vanskeligst stilt. Dette gjelder bl.a. en utviding av rettshjelpsordningen til også å omfatte gjeldsproblematikk, og en endring av den økonomiske behovsprøvingen fra ute-

lukkende å se hen til rettshjelpsmottakerens inntekt og formue, som i dag, til også å ta utgiftene i betraktning. Det er grunn til å tro at enkelte av dem som i dag faller utenfor rettshjelpsordningen på grunn av høy inntekt ikke har råd til å betale for rettshjelpen selv, fordi deres faste, nødvendige utgifter er store.

Meldingen drøfter også en ordning der alle, uavhengig av inntekt, kan få inntil én times gratis juridisk bistand hos advokat eller privat rettshjelper. Med få begrensninger skal tilbudet gjelde alle typer saker. Hensikten er å tilby bistand i enkle juridiske spørsmål, finne en løsning på problemet og eventuelt å henvise til andre rådgivnings- eller konfliktløsnings-tilbud for ytterligere bistand. Erfaring fra liknende tiltak viser at svært mange juridiske problemer kan løses under en slik konsultasjon. Det er i statsbudsjettet for 2010 bevilget 5 mill. kroner til igangsetting av pilotprosjekt med etablering av førstelinjetjeneste i ett fylke. I tillegg er det satt av midler til oppstart i ytterligere ett fylke. Prosjektet vil danne grunnlag for videre utvikling av ordningen.

Forslag X

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å styrke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner og kommuner.

Jeg viser her til at det som et ledd i bl.a. Regjeringens handlingsplan mot fattigdom og handlingsplan for integrering og inkludering av innvanderbefolkningen er iverksatt en rekke tiltak for å bekjempe fattigdom og fremme inkludering av utsatte grupper, både i regi av frivillige organisasjoner og kommuner. Regjeringen iverksetter nye tiltak og styrking i statsbudsjettet for 2010.

Forslag XI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å styrke tiltak for barn og unge i større bysamfunn.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet forvalter tilskuddsordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn. Tilskuddsordningen omfatter 23 bykommuner og syv prioriterte bydeler i Oslo i 2010. Ordningen er todelt; en satsing er rettet mot ungdom (ungdomstiltak) og en særskilt satsing er rettet mot barn, unge og familier som er berørt av fattigdomsproblemer (fattigdomstiltak). Innsatsen mot fattigdom innenfor tilskuddsordningen ble styrket med 10 mill. kroner i statsbudsjettet for 2007 til totalt 31,5 mill. kroner. Den delen av ordningen som er rettet mot fattigdomstiltak har blitt videreført på samme nivå i 2008 og 2009, og Regjeringen tar høyde for å videreføre den på samme nivå også i 2010.

